

BẢO ĐẢM AN NINH CON NGƯỜI TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG TỪ GÓC ĐỘ PHÁP LUẬT TẠI VIỆT NAM

✍️ ThS. Nguyễn Thuỳ Hương

● **TÓM TẮT:** Trong kỷ nguyên số, không gian mạng trở thành một phần không thể tách rời của đời sống con người, ảnh hưởng sâu sắc đến mọi lĩnh vực như chính trị, kinh tế, văn hóa, xã hội, quốc phòng và an ninh. Tuy nhiên, sự phát triển nhanh chóng của không gian mạng cũng đặt ra nhiều thách thức đối với an ninh con người - khái niệm đề cao sự an toàn, tự do và phát triển toàn diện của cá nhân trong xã hội. Tại Việt Nam, việc bảo đảm an ninh con người trên không gian mạng đang trở thành vấn đề cấp thiết, đòi hỏi phải có khung pháp luật chặt chẽ, hiệu quả và phù hợp với bối cảnh toàn cầu hóa và chuyển đổi số... Bài viết nhằm phân tích khái niệm và nội hàm của an ninh con người trong bối cảnh không gian mạng; đánh giá thực trạng pháp luật Việt Nam về bảo đảm an ninh con người trên không gian mạng; chỉ ra những hạn chế, khoảng trống pháp lý, đồng thời đề xuất các phương hướng và giải pháp nhằm hoàn thiện khung pháp luật, bảo đảm sự cân bằng giữa yêu cầu quản lý nhà nước và việc bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của cá nhân.

● **Từ khóa:** An ninh con người; không gian mạng; pháp luật; dữ liệu cá nhân; an toàn thông tin; quyền riêng tư.

● **ABSTRACT:** In the digital era, cyberspace has become an inseparable part of human life, profoundly influencing various fields such as politics, economy, culture, society, national defense, and security. However, the rapid development of cyberspace also poses numerous challenges to human security a concept that emphasizes the safety, freedom, and comprehensive development of individuals within society. In Vietnam, ensuring human security in cyberspace has become an urgent issue, requiring a robust, effective, and contextually appropriate legal framework in the age of globalization and digital transformation. This article aims to analyze the concept and connotations of human security in the context of cyberspace; assess the current state of Vietnam's legal system in ensuring human security in cyberspace; identify existing limitations and legal gaps; and propose directions and solutions to improve the legal framework, ensuring a balance between state management requirements and the protection of individuals' lawful rights and interests.

● **Keywords:** Human security; cyberspace; law; personal data; information security; privacy.

Ngày nhận bài: 20/8/2025

Ngày bình duyệt: 12/9/2025

Ngày duyệt đăng: 26/9/2025

An ninh con người từ lâu đã được coi là trụ cột của phát triển bền vững, gắn với việc bảo đảm các quyền cơ bản của con người như quyền sống, quyền tự do, quyền được bảo vệ trước các nguy cơ truyền thống và phi truyền thống. Trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư, khi công nghệ số, trí tuệ nhân tạo, Internet vạn vật và dữ liệu lớn ngày càng chi phối mạnh mẽ đời sống xã hội, khái niệm an ninh con người đã mở rộng sang lĩnh vực không gian mạng.

KHÁI NIỆM AN NINH CON NGƯỜI TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG

An ninh con người được Chương trình Phát triển Liên Hợp Quốc (UNDP) năm 1994 định nghĩa là “sự bảo vệ con người khỏi các mối đe dọa mãn tính và thúc đẩy sự phát triển cá nhân.” Khi mở rộng khái niệm này sang không gian mạng, có thể hiểu an ninh con người trên không gian mạng là việc bảo đảm sự an toàn về thông tin, quyền riêng tư, quyền tiếp cận thông tin, sự tự do biểu đạt và sự toàn vẹn cá nhân trong môi trường số.

Từ góc độ pháp luật, an ninh con người trên không gian mạng có thể được hiểu là tổng thể các biện pháp pháp lý, chính sách và cơ chế thực thi nhằm bảo đảm cá nhân được bảo vệ trước các nguy cơ xâm hại từ môi trường mạng, đồng thời duy trì sự cân bằng giữa quyền tự do cơ bản của con người với yêu cầu quản lý, kiểm soát vì lợi ích cộng đồng và an ninh quốc gia. Điều này đặt ra hai nhóm vấn đề cần xem xét. Thứ nhất là xác định rõ nội dung các quyền con người cơ bản trên không gian mạng, bao gồm quyền được bảo vệ dữ liệu cá nhân, quyền riêng tư, quyền tự do ngôn luận, quyền tiếp cận thông tin, quyền tham gia các hoạt động kinh tế – xã hội trực tuyến một cách an toàn. Thứ hai là xây dựng khuôn khổ pháp lý đủ mạnh để phòng ngừa, ngăn chặn và xử lý các hành vi vi phạm, đồng thời tạo điều kiện cho sự phát triển của công nghệ và kinh tế số.

PHÁP LUẬT VIỆT NAM VỀ BẢO ĐẢM AN NINH CON NGƯỜI TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG

Trong những năm gần đây, Việt Nam đã ban hành nhiều văn bản pháp luật liên quan đến quản lý và bảo vệ an ninh mạng, nổi bật như:

- *Luật An ninh mạng 2018*: Đây là văn bản pháp lý quan trọng, thiết lập khung pháp luật nền tảng cho việc bảo vệ an ninh quốc gia và an ninh con người trên không gian mạng. Luật quy định về bảo vệ thông tin cá nhân, phòng chống tội phạm mạng, yêu cầu các doanh nghiệp cung cấp dịch vụ xuyên biên giới lưu trữ dữ liệu người dùng tại Việt Nam...Tuy nhiên, một số điều khoản của luật cũng gây tranh cãi liên quan đến quyền tự do ngôn luận và quyền riêng tư.

- *Bộ luật Hình sự 2015 (sửa đổi, bổ sung 2017)*: Bộ luật này quy định các hành vi vi phạm pháp luật trên không gian mạng như: phát tán thông tin xấu độc, tấn công mạng, đánh cắp thông tin cá nhân, lừa đảo qua mạng... Các quy định hình sự này đóng vai trò răn đe và xử lý nghiêm các hành vi xâm hại quyền con người trong môi trường số.

- *Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng (sửa đổi 2023)*: Luật quy định cụ thể về việc bảo vệ thông tin cá nhân, quyền được thông tin rõ ràng, minh bạch khi tham gia giao dịch trực tuyến – một khía cạnh quan trọng trong bảo vệ an ninh con người.

- *Luật Giao dịch điện tử 2023*: Tạo hành lang pháp lý cho các hoạt động số, đồng thời quy định rõ trách nhiệm của tổ chức, cá nhân trong bảo vệ dữ liệu, chữ ký số và các tài sản số.

- Cùng các văn bản, thông tư khác: *Luật Công nghệ thông tin năm 2006*; *Nghị định số 53/2022/NĐ-CP CỦA Chính phủ quy định chi tiết một số điều của Luật An ninh mạng*; *Nghị quyết số 30-NQ/TW năm 2022 về Chiến lược an ninh mạng quốc gia*; *Chiến lược an ninh mạng quốc gia*

(Ban hành kèm theo Nghị quyết số 30-NQ/TW năm 2022); Chương trình chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030 (Quyết định số 749/QĐ-TTg năm 2020).

NHỮNG THÁCH THỨC ĐẶT RA

- Mâu thuẫn giữa an ninh và quyền tự do cá nhân: Một trong những thách thức lớn là cân bằng giữa việc bảo vệ an ninh quốc gia và bảo đảm quyền tự do cá nhân như tự do ngôn luận, quyền riêng tư. Một số quy định pháp luật có thể bị diễn giải theo hướng hạn chế quyền công dân.

- Hạ tầng pháp lý còn thiếu và chưa đồng bộ: Dù đã có nhiều nỗ lực, nhưng khung pháp lý về bảo vệ an ninh con người trên không gian mạng còn phân tán, chưa đồng bộ giữa các ngành, gây khó khăn trong thực thi.

- Nhận thức và năng lực thực thi hạn chế: Người dân còn thiếu kiến thức về bảo vệ an toàn số, trong khi năng lực giám sát, điều tra tội phạm mạng của các cơ quan chức năng còn gặp khó khăn do tính chất ẩn danh và xuyên biên giới của Internet.

NHỮNG BƯỚC TIẾN QUAN TRỌNG TRONG LĨNH VỰC AN NINH MẠNG TẠI VIỆT NAM

Trong bối cảnh chuyển đổi số mạnh mẽ và sự phát triển nhanh chóng của công nghệ thông tin, an ninh mạng trở thành một trong những vấn đề then chốt không chỉ đối với các tổ chức, doanh nghiệp mà còn là yếu tố sống còn của quốc gia. Tại Việt Nam, những năm gần đây đã chứng kiến nhiều bước tiến đáng kể trong lĩnh vực an ninh mạng, thể hiện quyết tâm của cả hệ thống chính trị và cộng đồng công nghệ trong việc bảo vệ không gian mạng quốc gia.

Hoàn thiện hành lang pháp lý: Một trong những bước tiến quan trọng nhất là việc ban hành và hoàn thiện hệ thống pháp luật về an ninh mạng. Nổi bật là:

- Luật An ninh mạng (2018): Có hiệu

lực từ ngày 1/1/2019, đây là văn bản pháp lý đầu tiên quy định rõ ràng về các hành vi vi phạm, trách nhiệm của tổ chức, cá nhân và quyền hạn của các cơ quan chức năng trong bảo vệ an ninh mạng.

- Nghị định và Thông tư hướng dẫn: Các văn bản dưới luật liên tục được ban hành để cụ thể hóa và hướng dẫn thực thi luật, bao gồm quy định về bảo vệ dữ liệu cá nhân, yêu cầu đối với doanh nghiệp cung cấp dịch vụ viễn thông, công nghệ thông tin...

Tăng cường năng lực phòng thủ và ứng phó sự cố: Việt Nam đã đầu tư mạnh mẽ vào việc xây dựng năng lực phòng thủ mạng:

- Thành lập Trung tâm Giám sát An toàn không gian mạng quốc gia (NCSC) trực thuộc Cục An toàn thông tin – Bộ Thông tin và Truyền thông. Trung tâm có vai trò theo dõi, phát hiện, cảnh báo và phối hợp xử lý các sự cố mạng trên toàn quốc.

- Xây dựng hệ thống SOC (Security Operation Center) tại nhiều cơ quan, tổ chức lớn như ngân hàng, viễn thông, chính phủ điện tử...

- Tổ chức diễn tập an toàn thông tin cấp quốc gia định kỳ hàng năm, giúp nâng cao khả năng phối hợp và xử lý sự cố giữa các cơ quan, đơn vị. Phát triển nguồn nhân lực chất lượng cao: Nguồn nhân lực là yếu tố quyết định sự thành công trong công tác bảo đảm an ninh mạng. Những năm gần đây, nhiều trường đại học tại Việt Nam đã mở các chương trình đào tạo chuyên sâu về an toàn thông tin như: Học viện Kỹ thuật Mật mã; Đại học Bách khoa Hà Nội; Học viện Công nghệ Bưu chính Viễn thông. Bên cạnh đó, Việt Nam cũng thường xuyên tổ chức các cuộc thi lớn như WhiteHat Grand Prix, Sinh viên với An toàn thông tin, tạo sân chơi chuyên môn và thu hút sự quan tâm của giới trẻ.

Hợp tác quốc tế trong lĩnh vực an ninh mạng: Việt Nam đã và đang tích cực mở rộng hợp tác quốc tế để học hỏi và chia sẻ

kinh nghiệm trong bảo vệ an ninh mạng; cụ thể: Tham gia vào các tổ chức, diễn đàn lớn như ITU, ASEAN Cybersecurity Cooperation Strategy; Ký kết các biên bản ghi nhớ (MOU) với nhiều quốc gia và tổ chức lớn như Hàn Quốc, Nhật Bản, Mỹ về hợp tác trong lĩnh vực an toàn thông tin; Tăng cường chia sẻ thông tin, phối hợp điều tra xử lý các cuộc tấn công mạng xuyên biên giới.

Thúc đẩy sự tham gia của doanh nghiệp và cộng đồng: Nhiều doanh nghiệp Việt Nam đã phát triển các giải pháp an ninh mạng “Make in Vietnam” như: Bkav với phần mềm diệt virus và giải pháp tường lửa; CyRadar – Giải pháp phát hiện tấn công APT; VNPT và Viettel cung cấp các dịch vụ bảo mật cho chính phủ và doanh nghiệp... Ngoài ra, cộng đồng an ninh mạng tại Việt Nam cũng ngày càng lớn mạnh, với sự góp mặt của các nhóm nghiên cứu bảo mật, các hội thảo chuyên ngành, diễn đàn chia sẻ kiến thức.

Những bước tiến vượt bậc trong lĩnh vực an ninh mạng tại Việt Nam không chỉ thể hiện sự nhạy bén trong chính sách mà còn phản ánh tinh thần chủ động, sáng tạo của các tổ chức, cá nhân trong việc bảo vệ không gian số quốc gia. Tuy nhiên, trong bối cảnh tội phạm mạng ngày càng tinh vi và phức tạp, Việt Nam cần tiếp tục đầu tư mạnh mẽ hơn nữa, nâng cao năng lực nội tại và đẩy mạnh hợp tác quốc tế để xây dựng một hệ sinh thái an toàn, tin cậy trên không gian mạng.

ĐỊNH HƯỚNG VÀ GIẢI PHÁP HOÀN THIỆN PHÁP LUẬT ĐẢM BẢO AN NINH CON NGƯỜI TRÊN KHÔNG GIAN MẠNG Ở VIỆT NAM

Từ góc độ pháp luật, việc bảo đảm an ninh con người trên không gian mạng đang đặt ra yêu cầu cấp thiết phải có những định hướng và giải pháp đồng bộ, hiệu quả nhằm xây dựng một môi trường mạng an toàn, lành mạnh, tôn trọng quyền con người.

1. Về mặt định hướng, chúng ta cần:

1.1. Xây dựng Luật Bảo vệ dữ liệu cá nhân với quy định rõ ràng về quyền, trách nhiệm và nghĩa vụ của các bên liên quan.

1.2. Đồng bộ hóa các văn bản pháp luật liên quan đến an ninh mạng, quyền con người, bảo vệ trẻ em, thương mại điện tử...

1.3. Tăng cường giám sát độc lập, bảo đảm sự cân bằng giữa an ninh quốc gia và quyền con người.

1.4. Phát triển hệ sinh thái pháp lý hỗ trợ chuyển đổi số an toàn, thân thiện với người dân và doanh nghiệp.

1.5. Tăng cường hợp tác quốc tế, học hỏi mô hình pháp lý thành công từ các quốc gia như EU (GDPR), Hàn Quốc, Nhật Bản...

2. Một số giải pháp cụ thể:

2.1. Hoàn thiện hệ thống pháp luật: Rà soát, sửa đổi, bổ sung các luật liên quan đến dữ liệu cá nhân, an ninh mạng, thông tin, truyền thông để đồng bộ và rõ ràng hơn. Ban hành Luật Bảo vệ dữ liệu cá nhân độc lập. Cụ thể hóa khái niệm “an ninh con người” trong các văn bản quy phạm pháp luật.

2.2. Tăng cường thực thi pháp luật: Nâng cao năng lực cho các cơ quan thực thi pháp luật về công nghệ và điều tra tội phạm mạng. Tăng cường hợp tác quốc tế để xử lý các hành vi phạm tội xuyên quốc gia. Áp dụng các chế tài nghiêm khắc đối với các hành vi xâm phạm an ninh cá nhân trên mạng.

2.3. Tăng cường quản lý các nền tảng mạng xã hội: Yêu cầu các nền tảng xuyên biên giới (như Facebook, TikTok, Google...) tuân thủ luật pháp Việt Nam. Thiết lập cơ chế yêu cầu gỡ bỏ nội dung vi phạm nhanh chóng, hiệu quả. Xây dựng cơ chế kiểm duyệt nội dung phù hợp, không vi phạm quyền tự do ngôn luận.

2.4. Nâng cao nhận thức và giáo dục pháp luật cho người dân: Đẩy mạnh tuyên truyền về quyền và nghĩa vụ của người dùng trên không gian mạng. Lồng ghép nội dung giáo dục pháp luật về an toàn mạng trong

chương trình học. Tổ chức các chiến dịch truyền thông, phổ biến kiến thức về bảo vệ dữ liệu cá nhân. Cần tổ chức các khóa học, buổi hội thảo và chiến dịch truyền thông để nâng cao nhận thức của người dân về các mối đe dọa an ninh trực tuyến và biện pháp bảo vệ cá nhân trước các hành vi xâm phạm an ninh con người trên không gian mạng.

2.5. Tăng cường giải pháp công nghệ, xây dựng những nền tảng mạng xã hội quốc gia để việc bảo vệ an ninh con người được thực hiện một cách tối ưu nhất, tuân thủ nghiêm ngặt các quy định pháp luật Việt Nam.

2.6. Thực hiện đào tạo nhân lực chất lượng

cao về an ninh mạng góp phần thực hiện hiệu quả việc phát hiện, ngăn chặn và đối phó với các cuộc tấn công mạng.

An ninh con người trên không gian mạng là một bộ phận không thể tách rời trong chính sách bảo vệ quyền con người của mỗi quốc gia. Pháp luật giữ vai trò trụ cột trong việc thiết lập một môi trường mạng an toàn, lành mạnh và nhân văn. Để đạt được điều này, Việt Nam cần tiếp tục hoàn thiện hệ thống pháp luật theo hướng bảo đảm quyền con người, thích ứng với sự phát triển nhanh chóng của công nghệ và phù hợp với thông lệ quốc tế./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Luật An ninh mạng năm 2018

2. Nghị định số 53/2022/NĐ-CP CỦA Chính phủ quy định chi tiết một số điều của Luật An ninh mạng.

3. Nghị quyết số 30-NQ/TW năm 2022 về Chiến lược an ninh mạng quốc gia

4. Chương trình chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030 (Quyết định số 749/QĐ-TTg năm 2020)

5. Quốc hội Việt Nam. (2018). Luật An ninh mạng, số 24/2018/QH14. Hà Nội: Văn phòng Quốc hội.

6. Quốc hội Việt Nam. (2015). Luật An toàn thông tin mạng, số 86/2015/QH13. Hà Nội: Văn phòng Quốc hội.

7. Chính phủ Việt Nam. (2022). Nghị định 53/2022/NĐ-CP hướng dẫn thi hành Luật An ninh mạng. Hà Nội: Chính phủ Việt Nam.

8. Quốc hội Việt Nam. (2023). Luật Bảo vệ quyền lợi người tiêu dùng, số 19/2023/QH15. Hà Nội: Văn phòng Quốc hội.

9. Chính phủ Việt Nam. (2023). Nghị định 13/2023/NĐ-CP về bảo vệ dữ liệu cá nhân. Hà Nội: Chính phủ Việt Nam.